

*ANAMED Kütüphanesi ve Tarih Vakfı ortaklığında düzenlenen
Kütüphane Konuşmaları'nın konuğu Saadet Özen.*

Turist Kim? Gezgin Var mı? Bir Tüketim Nesnesi Olarak Seyahatin Tarihi

Mekân içinde hareket ve seyahat, insan topluluklarının hayatından hiç eksik olmadı. Beslenmek, ekonomik kazanç, savaş için, bazen dinin bir gereği olarak bireyler ve topluluklar hep yollara düştüler. Yerleşik hayata geçen topluluklarda, hareket edenler ve sözlü ya da yazılı olarak aktardıkları, dünyayla kurulan alışveriş ilişkisinde, merkez ve çevre algısında büyük rol oynadı. 18. yüzyıl sonundan itibaren seyahat pratiğinde köklü bir dönüşüm gerçekleşti. Üretim çarklarına hız veren buhar gücü, buharlı gemiler ve trenler seyahate yeni bir şekil verdi. O güne kadar “koltukta”, vekil seyyahların anlattıklarını okuyarak seyahat edenler, artık anlatılanları kendi gözleriyle görme, sinema, onaylama imkânına sahiptiler. Pratik işleyişi düzenleyen ve kolaylaştıran acentelerin, tur rehberlerinin ortaya çıkmasıyla paket tur programları ve turizm sektörü doğdu. Programlar, şehirlerde “görölmeye değer yerleri” ve etkinlikleri içeren kanonlar doğurdu. Coğrafyalar birer ürüne, seyahat bir tüketim nesnesine, orta-üst sınıflar için kültürel bir gerekliliğe dönüştü. Bununla birlikte aynı dönemde, turizmi ortaya çıkaran koşullar bireysel seyahat için de imkânları artırdı. 20. yüzyıl

başında “gezgin” ve “turist” ayrı seyahat alışkanlıklarını temsil eden, birbirine hayli mesafeli figürler haline gelmişlerdi. Günümüzde turizm yüzyıl öncesine göre çok daha örgütlü, buna karşılık bireysel seyahat hiç olmadığı kadar kolay ve bu tartışma hâlâ sürüyor: Gezgin kimdir, turist kimdir? Aradaki fark konfora düşkün olup olmamak mıdır? Paket programı reddetmek, gezme kanonunun dışına çıkmanın garantisi midir? Coğrafyaları tüketim endüstrisinin dışına çıkararak gezmek mümkün müdür?

Saadet Özen: Notre Dame de Sion Fransız Lisesini, İstanbul Üniversitesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümünü bitirdi. Yüksek lisansını Boğaziçi Üniversitesi Tarih Bölümünde yaptı. Halen aynı bölümde doktorasına devam eden Saadet Özen'in başlıca çalışma alanları geç Osmanlı döneminde görsel malzemenin politik kullanımı (fotoğraf, reklam, kartpostal vb.), turizm tarihi ve modern dönemde endüstriyel gıdaların tüketimi ve algılanışıdır. Yayınlanmış iki kitabı mevcuttur: Notre Dame de Sion, 150 Yılın Tanığı (Yapı Kredi Kültür Sanat, 2006) ve Çukolata, Çikolatanın Yerli Tarihi (Yapı Kredi Kültür Sanat, 2014). Editörlük ve çevirmenlik yapan, belgesel sinemayla uğraşan Saadet Özen, 1997 yılından bu yana profesyonel turist rehberi kokartına sahip.

Tarih: 4 Eylül 2018, Salı, 18:00

Mekân: İstiklal Cad. No 181 Merkez
Han, ANAMED Kütüphanesi (2. kat)